

ผู้ไป...ให้ผู้อยู่

พระเทพโพธิวิเทศ (วีรยุทฺโธ)

ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ

คุณแม่เฉลิมศรี จงเสถียร

วันเสาร์ที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ณ เมรุวัดหัวลำโพง กรุงเทพมหานคร

น ปุปฺผคนโธ ปฏิวาตเมติ
น จนฺทนํ ตครมลฺลิกา วา
สตญฺจ คนฺโธ ปฏิวาตเมติ
สพฺพา ทิสา สปฺปุริโส ปวายติ

กลิ่นบุปผชาติ ก็หอมทวนลมไม่ได้
กลิ่นจันทน์ กฤษณา หรือดอกมะลิ
ก็หอมทวนลมไม่ได้
แต่กลิ่นสัตบุรุษ หอมฟุ้งทวนลมได้
สัตบุรุษย่อมหอมฟุ้งขจรไปทั่วทุกทิศ

ผู้ไป...ให้ผู้อยู่

พระเทพโพธิวิเทศ (วีรยุทฺโธ)

เจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยา

หัวหน้าพระธรรมทูต สายประเทศอินเดีย-เนปาล

ผู้ไป...ให้ผู้อยู่

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘
ออกแบบปก-รูปเล่ม : ไพโรจน์ ชินศิรประภา (ครูติ๋ง)
Email: piroj1961@gmail.com | Tel. 081-343-1559
Tel. 091-767-6514 | id line: piroj2504
ประสานงาน : หทัยภรณ์ กสิกิจนำชัย

คำปรารภ

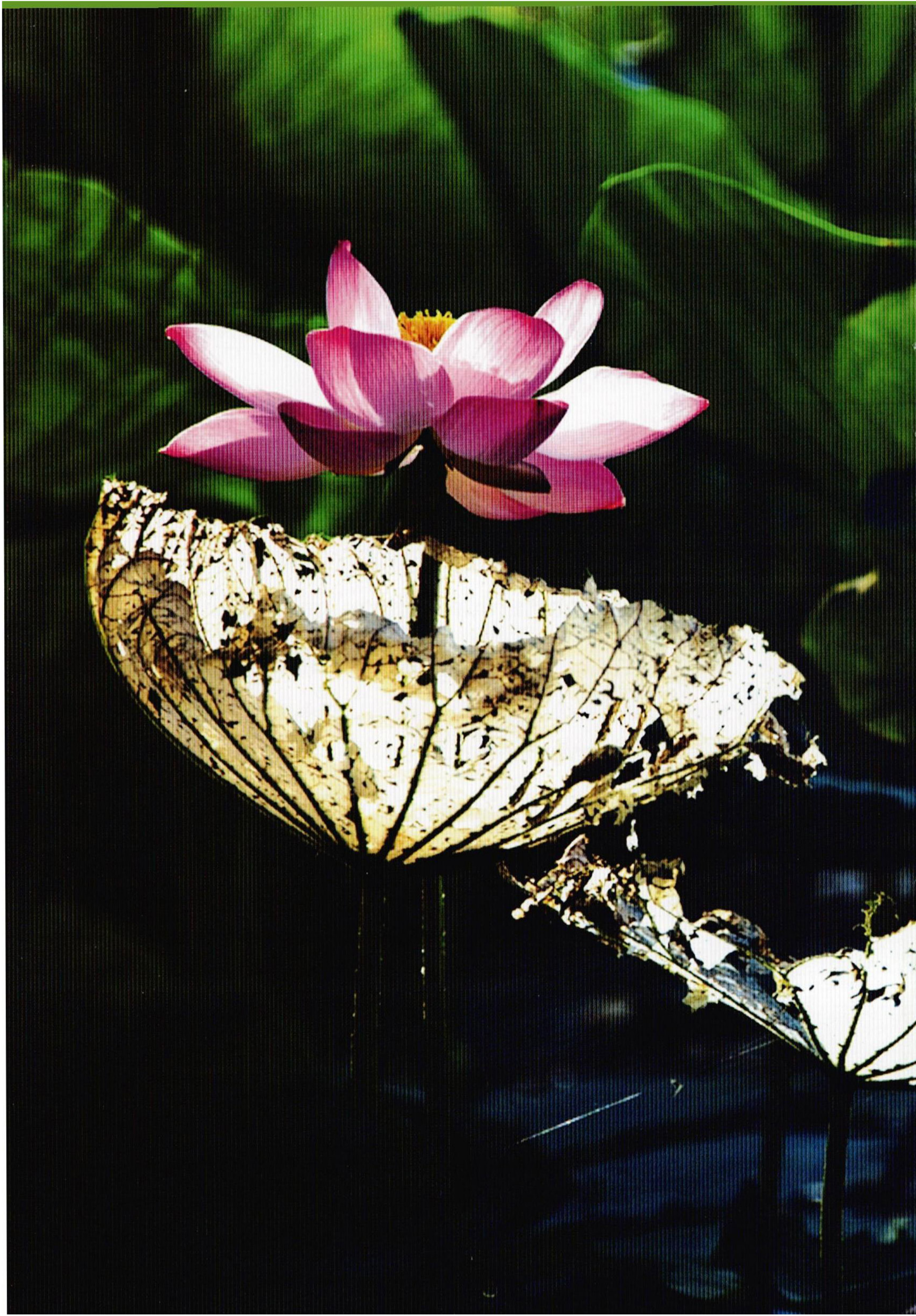
ทุกสรรพสิ่ง ล้วนมีที่มาที่ไป มีทั้งผู้ให้ มีทั้งผู้รับ...แต่สุดท้ายล้วนแล้วแต่ต้องหวนคืนกลับสู่ที่ที่ตนจากมา...มาอย่างไรก็กลับไปอย่างนั้น ไม่วันใดก็วันหนึ่ง

และเพื่อเป็นการน้อมตอบขอบคุณของ "ผู้ไป...ให้ผู้อยู่" ที่มาร่วมไว้อาลัย จึงเสาะแสวงหาพระธรรมคำสอนที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงสอนหลักคิดหลักธรรมไว้ให้เราทั้งผู้ไปและผู้อยู่ ได้รับรู้ร่วมกันคราเมื่อต้องจากไกล...เสมือนหนึ่งอาลัยกถา โดยมีโอสถธรรมเป็นดั่งยาสมานใจซึ่งกันและกัน

"ผู้ไป...ให้ผู้อยู่" จึงเป็นธรรมะสำหรับท่านที่ยังอยู่ ได้โปรดรับรู้ว่า...ผู้จากไปได้มอบไว้ให้ท่าน เพื่อเป็นดั่งแสงตะเกียงนำทางให้บรรลุสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

ขออนุโมทนากับผู้อยู่ทุกท่านที่เป็นผู้รับมรดกธรรมคำสอนไปศึกษาเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ และขออนุโมทนา พระมหาวินัย สุขเวสโก (ป.ธ.๙) พระธรรมทูตวัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย และคณะผู้จัดทำที่เป็นภาระและธุระในธรรมทานครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วง ❖

พระเทพโพธิวิเทศ (วีรยุทฺโธ)
เจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยา
หัวหน้าพระธรรมทูต สายประเทศอินเดีย-เนปาล

๑ **สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ**
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
นั่นแหละ เป็นหนทางอันหมดจด

(ขุ.ธ. ๒๕/๓๐/๕๑)

๒ **สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ**
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
นั่นแหละ เป็นหนทางอันหมดจด

(ขุ.ธ. ๒๕/๓๐/๕๑)

๓ **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ**
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
นั่นแหละ เป็นหนทางอันหมดจด

(ขุ.ธ. ๒๕/๓๐/๕๒)

๔ **วิสุทฺธิ สพฺพเกลฺเสหิ โหติ ทุกฺเขหิ นิพฺพุติ**
เจตโส โหติ สา สนฺติ นิพฺพานมีติ วุจฺจติ
ความหมดจดจากกิเลสทั้งปวง เป็นหนทางดับทุกข์ทั้งหลาย
ความสงบแห่งจิต บัณฑิตเรียกว่า "นิพพาน"

(ส.ม. ๔๐๘)

๕ **เย จ โข สมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุวตฺติโน**
เต ชนา ปารเมสฺสนฺติ มจฺจุเธยฺยํ สุทุตฺตรํ
ก็ ชนเหล่าใด ประพฤติสมควรแก่ธรรม
ในธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้ว
ชนเหล่านั้น จักถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน
ข้ามพ้นบ่วงแห่งมัจจุที่ข้ามได้ยากนัก

(สํ.มหา. ๑๙/๙๘/๒๙)

๖ **อปฺปมาโท อมตํ ปทํ ปมาโท มจฺจุโน ปทํ**
อปฺปมตฺตา น มียนฺติ เย ปมตฺตา ยถา มตา
ความไม่ประมาทเป็นทางไม่ตาย
ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย
เหล่าชนผู้ไม่ประมาท ชื่อว่าย่อมไม่ตาย
เหล่าชนผู้ประมาท ย่อมเป็นเหมือนคนตายแล้ว

(ขุ.ขุ. ๒๕/๑๒/๑๘)

๗ **อปฺปมตฺโต อุโภ อตฺเถ อธิคณฺหาติ ปณฺฑิโต**
ทิฏฺเฐ ธมฺเม จ โย อตฺโถ โย จตฺโถ สมฺปรายิโก
อตฺถาภิสมยา ธีโร ปณฺฑิโตติ ปวุจฺจติ

บัณฑิตผู้ไม่ประมาท ย่อมยึดไว้ได้ซึ่งประโยชน์ทั้งสองประการ
คือ ประโยชน์ปัจจุบัน และประโยชน์ภายหน้า
นักปราชญ์ท่านเรียกว่า “บัณฑิต”
เพราะยึดประโยชน์ทั้งสองไว้ได้

(สํ.ส. ๑๕/๓๘๐/๑๒๖)

๘ **เอตฺตกานมฺปิ ปาฐานํ อตฺถํ อญฺญาย สาธุกํ**
ปฏิปชฺเชถ เมธาวี อโมฆํ ชีวิตํ ยถาติ

นักปราชญ์ ทราบเนื้อความแห่งพระบาลี แม้เพียงเท่านี้แล้ว
ก็พึงปฏิบัติโดยทางที่ชีวิตจักไม่เปล่าประโยชน์ ดังนี้แล.

(ส.ม. ๔๐๙)

๙ **ยถาปิ เสลา วิปุลา นภํ อาหจฺจ ปพฺพตา**
สมนฺตา อนุปริเยยฺยุํ นิปฺโปเถนฺตา จตุทฺทิสา

ภูเขาทั้งหลาย ล้วนด้วยศิลา อันไพบูลย์ สูงจดฟ้า
พึงกลิ้งบดสัตว์มาโดยรอบทั้งสี่ทิศ ฉันใด

(สํ.ส. ๑๕/๔๑๕/๑๔๘)

๑๐ **เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ อธิวตฺตนฺติ ปาณิโน**
ขตฺติเย พฺราหฺมเณ เวสฺเส สุทฺเท จณฺฑาลปุกฺกุเส
ความแก่และความตาย ย่อมครอบงำสัตว์ทั้งหลาย
คือ กษัตริย์ พราหมณ์ พ่อค้า กรรมกร และคนเข็ญใจ ฉันนั้น

(สํ.ส. ๑๕/๔๑๕/๑๔๘)

๑๑ **น กิญฺจิ ปริวชฺเชติ สพฺพเมวาภิมทฺทติ**
น ตตฺถ หตฺถีนํ ภูมิ น รถานํ น ปตฺติยา
ความแก่และความตาย ไม่เว้นใครๆ เลย
ย่อมครอบงำสัตว์ทั้งปวงทีเดียว
ในความตายนั้น ยุทธภูมิแห่งกองทัพช้าง ย่อมไม่มี
ยุทธภูมิแห่งกองทัพรถและกองทัพคนเดินเท้า ย่อมไม่มี

(สํ.ส. ๑๕/๔๑๕/๑๔๙)

๑๒ **น จาปิ มนฺตยุทฺเธน สกฺกา เชตุํ ธเนน วา**
ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน
พุทฺเธ ธมฺเม จ สงฺเฆ จ ธีโร สทฺธํ นิเวสเย
อนึ่ง ใคร ๆ ไม่อาจจะเอาชนะ ความแก่และความตายนั้น
ด้วยเวทมนต์คาถา ด้วยการสู้รบ หรือด้วยทรัพย์
เพราะเหตุนั้นแล คนผู้เป็นบัณฑิต เมื่อเห็นประโยชน์ตน
เป็นผู้มีปัญญา ควรปลูกศรัทธาให้มั่นคง
ในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม และในพระสงฆ์

(สํ.ส. ๑๕/๔๑๕/๑๔๙)

๑๓ โย ธมฺมจารี กาเยน วาจาย อุท เจตสา
อิเธว นํ ปสํสนฺติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทตีติ

ผู้ใดประพฤติธรรม ด้วยกาย วาจา หรือด้วยใจ
บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญผู้นั้น ในโลกนี้ทีเดียว
เขาครั้นตายไปแล้ว ย่อมปราโมทย์บันเทิงในสรวงสวรรค์
ดังนี้แล

(สํ.ส. ๑๕/๔๑๕/๑๔๙)

๑๔ ยตฺถ เอตาทิโส สตฺถา โลเก อปฺปฏิปุคฺคโล
ตถาคโต พลปฺปตฺโต สมฺพุทฺโธ ปรินิพฺพุโตติ

สรรพสัตว์จะต้องทอดทิ้งร่างกายไว้ในโลก
พระศาสดาผู้หาใครเปรียบเทียบไม่ได้ในโลก
ผู้เข้าถึงสภาวะตามความเป็นจริง ผู้บรรลุพลธรรม
ผู้ตรัสรู้เอง โดยชอบเช่นนี้ ก็ยังปรินิพพาน

(ที.มหา. (มจร.) ๑๐/๑๓๗)

๑๕ เอตํ วิเสสโต ญตฺวา อปฺปมาทมฺหิ ปณฺฑิตา
อปฺปมาเท ปโมทนฺติ อริยานํ โคจเร รตา

บัณฑิตทั้งหลาย ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ทราบเหตุนั่น
โดยความแปลกกันแล้ว ย่อมบันเทิงในความไม่ประมาท
ยินดีแล้ว ในธรรมอันเป็นโคจรของพระอริยเจ้าทั้งหลาย

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๘)

๑๖ **เต ฌายิโน สาตติกา นิจฺจํ ทฬฺหปรกฺกมา**
ผุสนฺติ ธีรา นิพฺพานํ โยคกฺเขมํ อนุตฺตรํ ฯ

ท่านเหล่านั้น เป็นนักปราชญ์ เพ่งพินิจ
มีความเพียรเป็นไปติดต่อ มีความบากบั่นมั่นเป็นนิตย์
ย่อมถูกต้องนิพพาน อันเกษมจากโยคะ
หาธรรมอื่นยิ่งกว่ามิได้

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๘)

๑๗ **อุฏฺฐานวโต สติมโต สุจิกมฺมสฺส นิสมฺมการิโน**
สญฺญตสฺส จ ธมฺมชีวิโน อปฺปมตฺตสฺส ยโสภิวฑฺฒติ ฯ

ยศ ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มีความหมั่น
มีสติ มีการงานอันสะอาด
ผู้ใคร่ครวญแล้วจึงทำ ผู้สำรวมระวัง
ผู้เป็นอยู่โดยธรรม และผู้ไม่ประมาท

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๘)

๑๘ **อุฏฺฐาเนนปฺปมาเทน สญฺญเมน ทเมน จ**
ทีปํ กยิราถ เมธาวี ยํ โอโฆ นาภิกีรติ ฯ

ผู้มีปัญญา พึงทำที่พึ่ง ที่ห้วงน้ำท่วมทับไม่ได้
ด้วยความหมั่น ความไม่ประมาท
ความสำรวมระวัง และความฝึกตน

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๘)

๑๙ ปมาทมนุยุญฺชนฺติ พาลา ทุมฺเมธิโน ชนา
อปฺปมาทญฺจ เมธาวี ธนํ เสฏฺฐํ ว รกฺขติ ฯ

ชนทั้งหลาย ผู้เป็นพาล มีปัญญาทราม
ย่อมประกอบตามความประมาท
ส่วนนักปราชญ์ ย่อมรักษาความไม่ประมาท
เหมือนทรัพย์อันประเสริฐสุด

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒ /๑๘)

๒๐ มา ปมาทมนุยุญฺเชถ มา กามรติสนฺถวํ
อปฺปมตฺโต หิ ฌายนฺโต ปปฺโปติ วิปุลํ สุขํ ฯ

ท่านทั้งหลาย อย่าประกอบตามความประมาท
อย่าประกอบการชมเชย ด้วยสามารถความยินดีในกาม
เพราะว่าคนผู้ไม่ประมาทแล้ว เพ่งอยู่ ย่อมถึงสุขอันไพบูลย์

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๘)

๒๑ ปมาทํ อปฺปมาเทน ยทา นุทติ ปณฺฑิโต
ปญฺญาปาสาทมารุยฺห อโสโก โสกินึ ปชํ
ปพฺพตฏฺโฐว ภุมฺมฏฺเฐ ธีโร พาเล อเวกฺขติ ฯ

เมื่อใด บัณฑิตย่อมบรรเทาความประมาท
ด้วยความไม่ประมาท
เมื่อนั้น บัณฑิต ผู้มีความประมาทอันบรรเทาแล้วนั้น
ขึ้นสู่ปัญญาดุจปราสาท ไม่มีความโศก
ย่อมพิจารณาเห็น หมู่สัตว์ผู้มีความโศก
นักปราชญ์ ย่อมพิจารณาเห็นคนพาล
เหมือนบุคคลอยู่บนภูเขา
มองเห็นคนผู้อยู่ที่ภาคพื้น ฉะนั้น

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๘)

๒๒ อปฺปมตฺโต ปมตฺเตสุ สุตฺเตสุ พหุชาคโร
อพลสฺสํว สีฆสฺโส หิตฺวา ยาติ สุเมธโส ฯ

ผู้มีปัญญาดี เมื่อสัตว์ทั้งหลายประมาทแล้ว ย่อมไม่ประมาท
เมื่อสัตว์ทั้งหลายหลับ ย่อมตื่นอยู่โดยมาก ย่อมละ
บุคคลเห็นปานนั้นไป ประดุจม้ามีกำลังเร็ว
ละม้าไม่มีกำลังไป ฉะนั้น

(ขุ.ธ. ๒๕ /๑๒ /๑๘)

๒๓ อปฺปาเทน มฆวา เทวานํ เสฏฺฐตํ คโต
อปฺปมาทํ ปสํสนฺติ ปมาโท ครหิโต สทา ฯ

ท้าวมฆวาน ถึงความเป็นผู้ประเสริฐที่สุด
กว่าเทวดาทั้งหลาย ด้วยความไม่ประมาท
บัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญความไม่ประมาท
ความประมาท บัณฑิตติเตียน ทุกเมื่อ

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๙)

๒๔ อปฺปมาทรโต ภิกฺขุ ปมาเท ภยทสฺสิ วา
สญฺโญชนํ อณุํ ถูลํ ฑหํ อคฺคีว คจฺฉติ ฯ

ภิกษุ ยินดีแล้ว ในความไม่ประมาท
หรือเห็นภัยในความประมาท
เผาสังโยชน์น้อยใหญ่ไป ดังไฟไหม้เชื้อน้อยใหญ่ไป ฉะนั้น

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๒/๑๙)

๒๕ อปฺปมาทรโต ภิกฺขุ ปมาเท ภยทสฺสิ วา
อภพฺโพ ปริหานาย นิพฺพานสฺเสว สนฺติเก ฯ

ภิกษุ ผู้ยินดีแล้วในความไม่ประมาท
หรือเห็นภัยในความประมาท
เป็นผู้ไม่ควรเพื่อจะเสื่อมรอบ ย่อมมีในที่ใกล้นิพพาน ทีเดียว

(ขุ.ธ. ๒๕ /๑๒ /๑๙)

๒๖ อจิรํ วตยํ กาโย ปฐวึ อธิเสสฺสติ
ฉุฑฺโฑ อเปตวิญฺญาโณ นิรตฺถํว กลิงฺครํ

ร่างกายนี้ ไม่นานหนอ จะปราศจากวิญญาณ
อันบุคคลทอดทิ้งไว้ จักนอนทับซึ่งแผ่นดิน
ราวกะท่อนฟืน หาประโยชน์มิได้

(ขุ.ธ. ๒๕/๑๓/๒๐)

๒๗ (มตฺตาสุขปริจฺจาคา ปสฺเส เจ วิปุลํ สุขํ
จเช มตฺตาสุขํ ธีโร สมฺปสฺสํ วิปุลํ สุขํ ฯ)

ถ้าว่าปราชญ์ พึงหาความสุขอันไพบูลย์
เพราะสละความสุขพอประมาณไซร้
เมื่อปราชญ์ เห็นความสุขอันไพบูลย์
พึงสละความสุขพอประมาณเสีย

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๙)

๒๘ ติโรกุฑฺเฑสุ ติฏฺฐนฺติ สนฺธิสิงฺฆาฏเกสุ จ
ทฺวารพาหาสุ ติฏฺฐนฺติ อาคนฺตฺวาน สกํ ฆรํ ฯ

ฝูงเปรต พากันมายังเรือนของตน
ยืนอยู่ที่นอกฝาเรือนบ้าง
ยืนอยู่ที่ทาง ๔ แพร่ง ๓ แพร่งบ้าง
ยืนอยู่ใกล้บานประตูบ้าง

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๙)

๒๙ ปหุเต อนฺนปานมฺหิ ขชฺชโภชฺเช อุปฏฺฐิเต
น เตสํ โกจิ สรติ สตฺตานํ กมฺมปจฺจยา ฯ
เมื่อข้าวน้ำ ของเคี้ยว ของกิน เขาวางไว้เป็นอันมาก
ญาติไรๆ ของเปรตเหล่านั้นก็ระลึกไม่ได้
เพราะกรรมของสัตว์ทั้งหลายเป็นปัจจัย

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๙)

๓๐ เอวํ ททนฺติ ญาตีนํ เย โหนฺติ อนุกมฺปกา
สุจึ ปณีตํ กาเลน กปฺปิยํ ปานโภชนํ
อิทํ โว ญาตีนํ โหตุ สุขิตา โหนฺตุ ญาตโย ฯ
ชนเหล่าใด เป็นผู้เอ็นดู
ชนเหล่านั้น ย่อมให้น้ำข้าว
อันสะอาดประณีต อันสมควรตามกาล
อุทิศเพื่อญาติทั้งหลายอย่างนี้ว่า
ขอทานนี้แล จงมีแก่ญาติทั้งหลาย
ขอญาติทั้งหลายจงมีสุขเถิด

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๑ **เต จ ตตฺถ สมาคนฺตฺวา ญาติเปตา สมาคตา**
ปหุเต อนฺนปานมฺหิ สกฺกจฺจํ อนุโมทเร
จิรํ ชีวนฺตุ โน ญาตี เยสํ เหตุ ลภามฺหเส ฯ
อมฺหากญฺจ กตา ปูชา ทายกา จ อนิปฺผลา ฯ

ส่วนฝูงเปรตที่เป็นญาติเหล่านั้น มาแล้ว พร้อมแล้ว
ก็ชุมนุมกันในที่ให้ทานนั้น ย่อมอนุโมทนาโดยเคารพ
ในข้าวน้ำเป็นอันมากว่า
เราได้สมบัติ เพราะเหตุแห่งญาติเหล่าใด
ขอญาติเหล่านั้นของเรา จงมีชีวิตยั่งยืน
ทั้งการบูชา ญาติผู้เป็นทายก ก็ได้กระทำแก่พวกเราแล้ว
อนึ่ง ทายกทั้งหลาย ย่อมไม่ไร้ผล

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๒ **น หิ ตตฺถ กสิ อตฺถิ โครกฺเขตฺถ น วิชฺชติ**
วณิชฺชา ตาทิสี นตฺถิ หิรญฺเญน กยากยํ ฯ

ในปิตติวิสัยนั้น ไม่มีกสิกรรม การทำไร่ การทำนา
ไม่มีโครักขกรรม การเลี้ยงโค ในปิตติวิสัยนั้น
การค้าเช่นนั้น การซื้อขายด้วยเงิน ก็ไม่มี

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๓ **อิโต ทินฺเนน ยาเปนฺติ เปตา กาลกตา ตหึ**
อุนฺนเต อุทกํ วุฏฺฐํ ยถา นินฺนํ ปวตฺตติ
เอวเมว อิโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ ฯ

ผู้ทำกาลกิริยาละไปแล้ว ย่อมยังอัตภาพ ให้เป็นไป
ในปิตติวิสัยนั้น ด้วยทาน ที่ญาติให้แล้วจากมนุษย์โลกนี้
น้ำตกลงบนที่ดอน ย่อมไหลไปสู่ที่ลุ่ม ฉันใด
ทานที่ทายกให้ไปจากมนุษยโลกนี้
ย่อมสำเร็จผลแก่ฝูงเปรต ฉันนั้น เหมือนกัน

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๔ **ยถา วาริวหา ปูรา ปริปูเรนฺติ สาครํ**
เอวเมว อิโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ ฯ

ห้วงน้ำเต็มแล้ว ย่อมยังสาครให้เต็ม ฉันใด
ทานที่ทายกให้ไปจากมนุษยโลกนี้
ย่อมสำเร็จผลแก่ฝูงเปรต ฉันนั้น เหมือนกัน

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๕ **อทาสิ เม อกาสิ เม ญาติมิตฺตา สขา จ เม**
เปตานํ ทกฺขิณํ ทชฺชา ปุพฺเพ กตมนุสฺสรํ ฯ

บุคคล เมื่อระลึกถึงกิจที่ท่านทำมา แต่ก่อนว่า
ท่านได้ทำกิจแก่เรา ได้ให้แก่เรา ได้เป็นญาติมิตร
เป็นเพื่อนของเรา ดังนี้ จึงควรให้ทักษิณา แก่ฝูงเปรต

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๖ **น หิ รุณฺณํ วา โสโก วา ยาวญฺญา ปริเทวนา**
น ตํ เปตานมตฺถาย เอวํ ติฏฺฐนฺติ ญาตโย ฯ
การร้องไห้ การเศร้าโศก หรือการพิไรรำพันอย่างอื่นๆ
ก็ไม่ควรทำ เพราะการร้องไห้เป็นต้นนั้น ไม่เป็นประโยชน์
แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ญาติทั้งหลาย ก็คงอยู่อย่างนั้น

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๗ **อยญฺจ โข ทกฺขิณา ทินฺนา สงฺฆมฺหิ สุปติฏฺฐิตา**
ทีฆรตฺตํ หิตายสฺส ฐานโส อุปกปฺปติ ฯ
ทักษิณานี้แล อันทายกให้แล้ว ตั้งไว้ดีแล้ว ในพระสงฆ์
ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่ทายกนั้น โดยฐานะตลอดกาลนาน

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๐)

๓๘ **โส ญาติธมฺโม จ อยํ นิทสฺสิโต**
เปตานปูชา จ กตา อุฬารา
พลญฺจ ภิกฺขูนมนุปฺปทินฺนํ
ตุมฺเหหิ ปุญฺญํ ปสุตํ อนปฺปกนฺติ ฯ
ญาติธรรมนี้นั้น ก็ทรงแสดงแล้ว
การบูชาผู้ล่วงลับไปแล้ว ก็ทรงทำโอฬารแล้ว
ทั้งกำลังของภิกษุทั้งหลาย ก็ทรงเพิ่มให้แล้ว
บุญพระองค์ ก็ทรงขวนขวายไว้ มิใช่น้อย

(ขุ.ขุ. ๒๕/๘/๑๑)

๓๙ **นิธึ นิเธติ ปุริโส คมฺภีเร อุทกนฺติเก**
อตฺเถ กิจฺเจ สมุปฺปนฺเน อตฺถาย เม ภวิสฺสติ
บุรุษ ย่อมฝังขุมทรัพย์ไว้ในน้ำลึก ด้วยคิดว่า
เมื่อกิจที่เป็นประโยชน์เกิดขึ้น ทรัพย์นี้จักเป็นประโยชน์แก่เรา

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๑)

๔๐ **ราชโต วา ทุรุตฺตสฺส โจรโต ปีฬิตสฺส วา**
อิณสฺส วา ปโมกฺขาย ทุพฺภิกฺเข อาปทาสุ วา
เอตทตฺถาย โลกสฺมึ นิธิ นาม นิธิยฺยติ ฯ
เพื่อเปลื้องการประทุษร้ายจากพระราชาบ้าง ความบีบคั้นจาก
โจรบ้าง เพื่อเปลื้องหนี้สินบ้าง ทุพภิกขภัยบ้าง ในคราวเกิด
อันตรายบ้าง ขุมทรัพย์ที่เขาฝังไว้ในโลก เพื่อประโยชน์นี้แล

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๑)

๔๑ **ตาวสฺสุนิหิโต สนฺโต คมฺภีเร อุทกนฺติเก**
น สพฺโพ สพฺพทาเยว ตสฺส ตํ อุปกปฺปติ
ขุมทรัพย์ที่เขาฝังไว้เป็นอย่างดีในน้ำลึกเพียงนั้น
ขุมทรัพย์นั้นทั้งหมด ย่อมหาสำเร็จประโยชน์แก่เขา
ในกาลทั้งปวงทีเดียวไม่

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๑)

๔๒ นิธิ วา ธานา จวติ สญฺญา วาสฺส วิมุยฺหติ
นาคา วา อปนาเมนฺติ ยกฺขา วาปิ หรนฺติ นํ
อปฺปิยา วาปิ ทายาทา อุทฺธรนฺติ อปสฺสโต
ยทา ปุญฺญกฺขโย โหติ สพฺพเมตํ วินสฺสติ ฯ

เพราะขุมทรัพย์เคลื่อนจากที่เสียบ้าง ความจำของเขา
ย่อมหลงลืมเสียบ้าง นาคทั้งหลายลักไปเสียบ้าง ยักษ์ทั้งหลาย
ลักไปเสียบ้าง ทายาทผู้ไม่เป็นที่รักขุดเอาไป เมื่อเขาไม่เห็นบ้าง
เมื่อใด เขาสิ้นบุญเมื่อนั้น ขุมทรัพย์ทั้งหมดนั้นย่อมพินาศไป

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๑)

๔๓ ยสฺส ทาเนน สีเลน สญฺญเมน ทเมน จ
นิธิ สุนิหิโต โหติ อิตฺถิยา ปุริสสฺส วา
เจติยมฺหิ จ สงฺเฆ วา ปุคฺคเล อติถีสุ วา
มาตริ ปิตริ วาปิ อโถ เชฏฺฐมฺหิ ภาตริ
เอโส นิธิ สุนิหิโต อเชยฺโย อนุคามิโก
ปหาย คมนีเยสุ เอตํ อาทาย คจฺฉติ ฯ

ขุมทรัพย์คือบุญ เป็นขุมทรัพย์ อันผู้ใด เป็นหญิงก็ตาม
เป็นชายก็ตาม ฝังไว้ดีแล้ว ด้วยทาน ศีล ความสำรวม
และความฝึกตน ในเจดีย์ก็ดี ในสงฆ์ก็ดี ในบุคคลก็ดี ในแขกก็ดี
ในมารดาก็ดี ในบิดาก็ดี ในพี่ชายก็ดี ขุมทรัพย์นั้นชื่อว่า
อันผู้นั้นฝังไว้ดีแล้ว ใครๆ ไม่อาจผจญได้ เป็นของติดตามตนไป
บรรดาโภคะทั้งหลาย เมื่อเขาจำต้องละไป
เขาย่อมพาขุมทรัพย์ คือ บุญนั้นไป

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๔๔ อสาธารณมญฺเญสํ อโจรหรโณ นิธิ ฯ
กยิราถ ธีโร ปุญฺญานิ โย นิธิ อนุคามิโก

ขุมทรัพย์ คือ บุญ ไม่สาธารณะ แก่ชนเหล่าอื่น โจรลักไปไม่ได้ บุญนิธิอันใด ติดตนไปได้ ปราชญ์พึงทำบุญนิธิ อันนั้น

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๔๕ เอส เทวมนุสฺสานํ สพฺพกามทโท นิธิ
ยํ ยํ เทวาภิปตฺเถนฺติ สพฺพเมเตน ลพฺภติ

บุญนิธินี้ ให้สมบัติ ที่พึงใคร่ทั้งปวง แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ปรารถนานัก ซึ่งผลใด ๆ ผลนั้นๆ ทั้งหมด อันเทวดาและมนุษย์เหล่านั้น ย่อมได้ด้วยบุญนิธินี้

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๔๖ สุวณฺณตา สุสรตา สุสณฺฐานํ สุรูปตา
อาธิปจฺจํ ปริวาโร สพฺพเมเตน ลพฺภติ ฯ

ความเป็นผู้มีผิวพรรณงาม ความเป็นผู้มีเสียงไพเราะ ความเป็นผู้มีทรวดทรงดี ความเป็นผู้มีรูปสวย ความเป็นอธิบดี ความเป็นผู้มีบริวาร อิฐผลทั้งปวงนั้น อันเทวดาและมนุษย์ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินี้

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๔๗ ปเทสรชฺชํ อิสฺสริยํ จกฺกวตฺติสุขํ ปิยํ
เทวรชฺชมฺปิ ทิพฺเพสุ สพฺพเมเตน ลพฺภติ ฯ

ความเป็นพระราชาประเทศราช ความเป็นใหญ่
สุขของพระเจ้าจักรพรรดิอันเป็นที่รัก
แม้ความเป็นพระราชาแห่งเทวดาในทิพยกาย
อิฐผลทั้งปวงนั้น อันเทวดาและมนุษย์ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินี้

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๔๘ มานุสฺสิกา จ สมฺปตฺติ เทวโลเก จ ยา รติ
ยา จ นิพฺพานสมฺปตฺติ สพฺพเมเตน ลพฺภติ ฯ

มนุษย์สมบัติ ความยินดี ในเทวโลก และนิพพานสมบัติ
อิฐผลทั้งปวงนี้ เทวดาและมนุษย์ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินี้

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๔๙ มิตฺตสมฺปทมาคมฺม โยนิโส เจ ปยุญฺชโต
วิชฺชาวิมุตฺติวสีภาโว สพฺพเมเตน ลพฺภติ ฯ

ความที่พระโยคาวจร ถ้าเมื่ออาศัยคุณเครื่องถึงพร้อม
คือมิตรแล้ว ประกอบอยู่ โดยอุบายอันแยบคายไซร้
เป็นผู้มีความชำนาญในวิชชาและวิมุตติ
อิฐผลทั้งปวงนี้ อันเทวดาและมนุษย์ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินี้

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๕๐ **ปฏิสมฺภิทา วิโมกฺขา จ ยา จ สาวกปารมี**
ปจฺเจกโพธิ พุทฺธภูมิ สพฺพเมเตน ลพฺภติ ฯ
ปฏิสัมภิทา วิโมกข์ สาวกบารมีญาณ
ปัจเจกโพธิญาณ และพุทธภูมิ
อิฐผลทั้งปวงนี้ อันเทวดาและมนุษย์ย่อมได้ด้วยบุญนิธินี้

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๒)

๕๑ **เอวํ มหตฺถิกา เอสา ยทิทํ ปุญฺญสมฺปทา**
ตสฺมา ธีรา ปสํสนฺติ ปณฺฑิตา กตปุญฺญตนฺติ ฯ
คุณเครื่องถึงพร้อมคือบุญนี้
เป็นไปเพื่อประโยชน์มากอย่างนี้
เพราะเหตุนั้น บัณฑิตผู้มีปัญญา จึงสรรเสริญ
ความที่บุคคลมีบุญอันทำไว้แล้ว ฯ

(ขุ.ขุ. ๒๕/๙/๑๓)

๕๒ **อตีตํ นานฺวาคเมยฺย นปฺปฏิกงฺเข อนาคตํ**
ยทตีตมฺปหีนนฺตํ อปฺปตฺตญฺจ อนาคตํ
บุคคลไม่ควรตามคิดถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ด้วยอาลัย
และไม่พึงพะวงถึง สิ่งที่ยังไม่มาถึง
สิ่งที่เป็นอดีต ก็ละไปแล้ว สิ่งที่เป็นอนาคต ก็ยังไม่มา

(ม.อุ. ๑๔/๕๒๗/๓๔๘)

๕๓ ปจฺจุปฺปนฺนญฺจ โย ธมฺมํ ตตฺถ ตตฺถ วิปสฺสติ
อสํหิรํ อสงฺกุปฺปํ ตํ วิทฺธา มนุพฺรูหเย

ผู้ใด เห็นธรรมอันเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ในที่นั้นๆ
อย่างแจ่มแจ้ง ไม่ง่อนแง่น คลอนแคลน
เขาควรพอกพูนอาการเช่นนั้นไว้

(ม.อุ. ๑๔/๕๒๗/๓๔๘)

๕๔ อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ โก ชญฺญา มรณํ สุเว
น หิ โน สงฺครนฺเตน มหาเสเนน มจฺจุนา

ความเพียร เป็นกิจที่ต้องทำวันนี้ ใครจะรู้ความตาย แม้พรุ่งนี้
เพราะการผัดเพี้ยนต่อมัจจุราชซึ่งมีเสนามาก
ย่อมไม่มีสำหรับเรา

(ม.อุ. ๑๔/๕๒๗/๓๔๘)

๕๕ เอวํวิหาริมาตาปึ อโหรตฺตมตนฺทิตํ
ตํ เว ภทฺเทกรตฺโตติ สนฺโต อาจิกฺขเต มุนีติ ฯ
มุนีผู้สงบ ย่อมกล่าวเรียก ผู้มีความเพียรอยู่ เช่นนั้น
ทั้งกลางวันกลางคืนว่า ผู้เป็นอยู่ แม้เพียงราตรีเดียว ก็น่าชม
(ม.อุ. ๑๔/๕๒๗/๓๔๘)

๕๖ อปฺปํ วต ชีวิตํ อิทํ โอรํ วสฺสสตาปิ มิยฺยติ
สเจปิ อติจฺจ ชีรติ อถ โข โส ชรสาปิ มิยฺยติ
ชีวิตนี้น้อยนัก จะตายภายในแค่ร้อยปีเป็นแท้
แม้ถ้าว่า บุคคลจะเป็นอยู่ได้เกินกว่านั้น
ถึงอย่างนั้น เขาก็จะตาย แม้เพราะชราโดยแท้แล
(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๒)

๕๗ โสจนฺติ ชนา มมายิเต น หิ สนฺติ นิจฺจา ปริคฺคหา
วินาภาวสนฺตเมวิทํ อิติ ทิสฺวา นาคารมาวเส ฯ
ชนทั้งหลายย่อมเศร้าโศก เพราะสิ่งที่ตนยึดถือว่าเป็นของเรา
สิ่งที่เคยหวงแหน เป็นของเที่ยง ไม่มีเลย
บุคคลเห็นว่า สิ่งนี้มีอันต้องพลัดพรากจากกันมีอยู่
ดังนี้แล้ว ไม่พึงอยู่ครองเรือน
(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๒)

๕๘ **มรเณนปิ ตํ ปหิยฺยติ ยํ ปุริโส มมยิทนฺติ มญฺญติ**
เอตมฺปิ วิทิตฺวา ปณฺฑิโต น มมตฺตาย นเมถ มามโก ฯ

บุรุษ ย่อมสำคัญสิ่งใดว่า สิ่งนี้เป็นของเรา
จำต้องละสิ่งนั้นไป แม้เพราะความตาย
บัณฑิต ผู้นับถือพระพุทธเจ้าว่าเป็นของเรา ทราบข้อนี้แล้ว
ไม่พึงน้อมไปในความเป็นผู้ถือว่า สิ่งนั้นๆ เป็นของเรา

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๒)

๕๙ **สุปิเนน ยถาปิ สงฺคตํ ปฏิพุทฺโธ ปุริโส น ปสฺสติ**
เอวมฺปิ ปิยายิตํ ชนํ เปตํ กาลกตํ น ปสฺสติ ฯ

บุคคล ผู้ตื่นขึ้นแล้ว ย่อมไม่เห็นอารมณ์
อันประจวบด้วยความฝัน แม้ฉันใด
บุคคล ย่อมไม่เห็นบุคคลผู้ที่ตนรัก
ผู้ทำกาละล่วงไปแล้ว แม้ฉันนั้น

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๒)

๖๐ **ทิฏฺฐาปิ สุตาปิ เต ชนา เยสํ นามมิทํ ปวุจฺจติ**
นาเมวาวสิสฺสติ อกฺเขยฺยํ เปตสฺส ชนฺตุโน ฯ

บุคคล ย่อมกล่าวขวัญกันถึง ชื่อนี้ของคนทั้งหลาย
ผู้อันตนได้เห็นแล้วบ้าง ได้ฟังแล้วบ้าง ชื่อเท่านั้น
ที่ควรกล่าวขวัญถึงของบุคคลผู้ล่วงไปแล้ว จักยังคงเหลืออยู่

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๓)

๖๑ โสกปริเทวมจฺฉรํ น ชหนฺติ คิทฺธา มมายิเต
ตสฺมา มุนโย ปริคฺคหํ หิตฺวา อจรึสุ เขมทสฺสิโน ฯ

ชนทั้งหลาย ผู้ยินดีแล้วในสิ่งที่ตนถือว่าเป็นของเรา
ย่อมละความโศก ความร่ำไร และความตระหนี่ ไม่ได้
เพราะเหตุนั้น มุนีทั้งหลาย ผู้เห็นนิพพานเป็นแดนเกษม
ละอารมณ์ ที่เคยหวงแหนได้ เที่ยวไปแล้ว

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๓)

๖๒ ปฏิลีนจรสฺส ภิกฺขุโน ภชมานสฺส วิวิตฺตมาสนํ
สามคฺคิยมาหุ ตสฺส ตํ โย อตฺตานํ ภวเน น ทสฺสเย ฯ

บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวผู้ไม่แสดงตนในภพ อันต่างด้วยนรก
เป็นต้น ของภิกษุผู้ประพฤติหลีกเร้น ผู้เสพที่นั่งอันสงัด
ว่าเป็นการสมควร

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๓)

๖๓ **สพฺพตฺถ มุนี อนิสฺสิโต　　น ปิยํ กุพฺพติ โนปิ อปฺปิยํ**
ตสฺมึ ปริเทวมจฺฉรํ　　ปณฺเณ วาริ ยถา น ลิมฺปติ ฯ

มุนี ไม่อาศัยแล้วในอายตนะทั้งปวง
ย่อมไม่กระทำสัตว์หรือสังขาร ให้เป็นที่รัก
ทั้งไม่กระทำสัตว์หรือสังขารให้เป็นที่เกลียดชัง
ความร่ำไรและความตระหนี่ ย่อมไม่ติดในมุนีนั้น
เปรียบเหมือนน้ำ ไม่ติดอยู่บนใบไม้ ฉะนั้น

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๓)

๖๔ **อุทกพินฺทุ ยถาปิ โปกฺขเร　　ปทุเม วาริ ยถา น ลิมฺปติ**
เอวํ มุนีโน ปลิมฺปติ　　ยทิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุเตสุ วา ฯ

หยาดน้ำย่อมไม่ติดอยู่บนใบบัว น้ำย่อมไม่ติดอยู่ที่ใบบัว ฉันใด
มุนีย่อมไม่ติดในรูปที่ได้เห็น เสียงที่ได้ฟัง
หรืออารมณ์ที่ได้ทราบ ฉันนั้น

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๓)

๖๕ **โธโน น หิ เตน มญฺญติ　　ยทิทํ ทิฏฺฐํ สุตํ มุเตสุ วา**
นาญฺเญน วิสุทฺธิมิจฺฉติ　　น หิ โส รชฺชติ โน วิรชฺชตีติ ฯ

ผู้มีปัญญา ย่อมไม่สำคัญด้วยรูปที่ได้เห็น
เสียงที่ได้ฟัง หรืออารมณ์ที่ได้ทราบ
ย่อมไม่ปรารถนาความบริสุทธิ์ด้วย (มรรคอย่างอื่น) ทางอื่น
ผู้มีปัญญานั้น ย่อมไม่ยินดี ย่อมไม่ยินร้าย ฉะนี้แล

(ขุ.สุ. ๒๕/๔๑๓/๔๙๓)

๖๖ สีลเมวิธ สิกฺเขถ อสฺมึ โลเก สุสิกฺขิตํ
สีลํ หิ สพฺพสมฺปตฺตึ อุปนาเมติ เสวิตํ ฯ

ท่านทั้งหลาย พึงศึกษาศีลในศาสนานี้
ด้วยว่าศีล อันบุคคลศึกษาดีแล้ว สั่งสมดีแล้ว
ย่อมนำสมบัติทั้งปวงมาให้ ในโลกนี้

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๗)

๖๗ สีลํ รกฺเขยฺย เมธาวี ปตฺถยาโน ตโย สุเข
ปสํสํ วิตฺติลาภญฺจ เปจฺจ สคฺเค ปโมทนํ ฯ

นักปราชญ์ เมื่อปรารถนาความสุข ๓ ประการ คือ
ความสรรเสริญ ๑ การได้ความปลื้มใจ ๑
ความบันเทิงในสวรรค์ เมื่อละไปแล้ว ๑ พึงรักษาศีล

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๗)

๖๘ สีลวา หิ พหู มิตฺเต สญฺญเมนาธิคจฺฉติ
ทุสฺสีโล ปน มิตฺเตหิ ธํสเต ปาปมาจรํ ฯ

ด้วยว่า ผู้มีศีล มีความสำรวม ย่อมได้มิตรมาก
ส่วนผู้ทุศีล ประพฤติแต่กรรมอันลามก ย่อมแตกจากมิตร

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๗)

๖๙ **อวณฺณญฺจ อกิตฺติญฺจ ทุสฺสีโล ลภเต นโร**
วณฺณํ กิตฺตึ ปสํสญฺจ สทา ลภติ สีลวา ฯ

นรชน ผู้ทุศีล ย่อมได้รับการติเตียนและความเสียชื่อเสียง
ส่วนผู้มีศีล ย่อมได้รับการสรรเสริญและชื่อเสียง ทุกเมื่อ

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๗)

๗๐ **อาทิ สีลํ ปติฏฺฐา จ กลฺยาณานญฺจ มาตุกํ**
ปมุขํ สพฺพธมฺมานํ ตสฺมา สีลํ วิโสธเย ฯ

ศีลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง
เป็นบ่อเกิด แห่งคุณความดีทั้งหลาย
และเป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง
เพราะฉะนั้น พึงชำระศีลให้บริสุทธิ์

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๑ **เวลา จ สํวรํ สีลํ จิตฺตสฺส อภิหาสนํ**
ติตฺถญฺจ สพฺพพุทฺธานํ ตสฺมา สีลํ วิโสธเย ฯ

สังวรศีล เป็นเครื่องกั้นความทุจริต ทำจิตให้ร่าเริง
เป็นท่าที่หยั่งลงมหาสมุทร
คือ นิพพานของพระพุทธเจ้าทั้งปวง
เพราะฉะนั้น พึงชำระศีลให้บริสุทธิ์

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๒ สีลํ พลํ อปฺปฏิมํ สีลํ อาวุธมุตฺตมํ
สีลํ อาภรณํ เสฏฺฐํ สีลํ กวจมพฺภุตํ ฯ

ศีลเป็นกำลังหาที่เปรียบมิได้ เป็นอาวุธอย่างสูงสุด
เป็นอาภรณ์อันประเสริฐ เป็นเกราะอันน่าอัศจรรย์

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๓ สีลํ เสตุ มเหสกฺโข สีลํ คนฺโธ อนุตฺตโร
สีลํ วิเลปนํ เสฏฺฐํ เยน วาติ ทิโส ทิสํ ฯ

ศีลเป็นสะพาน เป็นมหาอำนาจ
เป็นกลิ่นหอมอย่างยอดเยี่ยม
เป็นเครื่องลูบไล้อันประเสริฐ
บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมหอมฟุ้งไปทั่วทุกทิศ

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๔ สีลํ สมฺพลเมวคฺคํ สีลํ ปาเถยฺยมุตฺตมํ
สีลํ เสฏฺโฐ อติวาโห เยน วาติ ทิโส ทิสํ ฯ

ศีล เป็นกำลังอย่างเลิศ
เป็นเสบียงเดินทางชั้นเยี่ยม
เป็นพาหนะอันประเสริฐยิ่งนัก
เป็นเครื่องหอมฟุ้งไปทั่วทิศานุทิศ

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๕ **อิเธว นินฺทํ ลภติ เปจฺจาปาเย จ ทุมฺมโน**
สพฺพตฺถ ทุมฺมโน พาโล สีเลสุ อสมาหิโต ฯ
คนพาล ผู้มีจิตไม่ตั้งมั่นในศีล ย่อมได้รับการนินทา
ในเวลาที่มีชีวิตอยู่ ในโลกนี้
เมื่อตายไปแล้ว ย่อมได้รับทุกข์โทมนัส
ในอบายภูมิ ย่อมได้รับทุกข์โทมนัส ในที่ทั่วไป

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๖ **อิเธว กิตฺตึ ลภติ เปจฺจ สคฺเค จ สุมโน**
สพฺพตฺถ สุมโน ธีโร สีเลสุ สุสมาหิโต ฯ
ธีรชน ผู้มีจิตตั้งมั่นด้วยดีในศีล ย่อมได้รับการสรรเสริญ
ในเวลาที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้
ครั้นตายไปแล้ว ก็ได้รับความสุขโสมนัส ในสวรรค์
ย่อมรื่นเริงใจ ในที่ทุกสถาน ในโลกนี้

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๗ **สีลเมว อิธ อคฺคํ ปญฺญวา ปน อุตฺตโม**
มนุสฺเสสุ จ เทเวสุ สีลปญฺญาณโต ชยนฺติ ฯ
ศีลเท่านั้น เป็นยอด และผู้มีปัญญา เป็นผู้สูงสุด ในโลกนี้
ความชนะ ในมนุษยโลกและเทวโลก
ย่อมมีได้ เพราะศีลและปัญญา

(ขุ.เถร. ๒๖/๓๗๘/๓๕๘)

๗๘ **อนิมิตฺตมนญฺญาตํ มจฺจานํ อิธ ชีวิตํ**
กสิรญฺจ ปริตฺตญฺจ ตญฺจ ทุกฺเขน สญฺญุตํ ฯ
ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ ไม่มีเครื่องหมาย
ใครๆ รู้ไม่ได้ ทั้งลำบาก ทั้งน้อย และประกอบด้วยทุกข์

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๗)

๗๙ **น หิ โส อุปกฺกโม อตฺถิ เยน ชาตา น มิยฺยเร**
ชรมฺปิ ปตฺวา มรณํ เอวํ ธมฺมา หิ ปาณิโน ฯ
สัตว์ทั้งหลายผู้เกิดแล้ว
จะไม่ตายด้วยความพยายาม อันใด
ความพยายาม อันนั้น ไม่มีเลย
แม้อยู่ได้ถึงชรา ก็ต้องตาย
เพราะสัตว์ทั้งหลาย มีอย่างนี้เป็นธรรมดา

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๗)

๘๐ **ผลานมิว ปกฺกานํ ปาโต ปตนโต ภยํ**
เอวํ ชาตานมจฺจานํ นิจฺจํ มรณโต ภยํ ฯ
ผลไม้สุกงอมแล้ว ชื่อว่าย่อมมีภัย
เพราะจะต้องร่วงหล่นไป ในเวลาเช้า ฉันใด
สัตว์ทั้งหลาย ผู้เกิดแล้ว ชื่อว่าย่อมมีภัย
เพราะจะต้องตายเป็นนิตย์ ฉันนั้น

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๑ ยถาปิ กุมฺภการสฺส กตา มตฺติกภาชนา
สพฺเพ เภทปริยนฺตา เอวํ มจฺจาน ชีวิตํ ฯ
ภาชนะดินที่นายช่างทำแล้วทุกชนิด
มีความแตกเป็นที่สุด แม้ฉันใด
ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ก็ฉันนั้น

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๒ ทหรา จ มหนฺตา จ เย พาลา เย จ ปณฺฑิตา
สพฺเพ มจฺจุวสํ ยนฺติ สพฺเพ มจฺจุปรายนา ฯ
ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ทั้งคนเขลา ทั้งคนฉลาด
ล้วนไปสู่อำนาจของมฤตยู
มีมฤตยู เป็นที่ไปในเบื้องหน้า ด้วยกันทั้งหมด

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๓ เตสํ มจฺจุปเรตานํ คจฺฉตํ ปรโลกโต
น ปิตา ตายเต ปุตฺตํ ญาตี วา ปน ญาตเก ฯ
เมื่อสัตว์เหล่านั้นถูกมฤตยูครอบงำแล้ว ต้องไปปรโลก
บิดาจะป้องกันบุตรไว้ ก็ไม่ได้
หรือพวกญาติ จะป้องกันพวกญาติไว้ ก็ไม่ได้

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๔ **เปกฺขตํ เยว ญาตีนํ ปสฺส ลาลปฺปตํ ปุถุ**
เอกเมโก ว มจฺจานํ โควชฺโฌ วิย นิยฺยติ

ท่านจงเห็น เหมือนเมื่อหมู่ญาติของสัตว์ทั้งหลาย
ผู้จะต้องตาย กำลังแลดู รำพันอยู่ โดยประการต่างๆ
สัตว์ผู้จะต้องตายผู้เดียวเท่านั้น ถูกมฤตยูนำไป
เหมือนโคที่บุคคลจะพึงฆ่าถูกนำไปตัวเดียว ฉะนั้น

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๕ **เอวมพฺภาหโต โลโก มจฺจุนา จ ชราย จ**
ตสฺมา ธีรา น โสจนฺติ วิทิตฺวา โลกปริยายํ ฯ

ความตายและความแก่ กำจัดสัตว์โลกอยู่ อย่างนี้
เพราะเหตุนั้น นักปราชญ์ทั้งหลาย ทราบชัด
สภาพของโลกแล้ว ย่อมไม่เศร้าโศก

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๖ ยสฺส มคฺคํ น ชานาสิ อาคตสฺส คตสฺส วา
อุโภ อนฺเต อสมฺปสฺสํ นิรตฺถํ ปริเทวสิ
ท่านย่อมไม่รู้ทางของผู้มาหรือผู้ไป
ไม่เห็นที่สุด ทั้งสองอย่าง ถึงจะคร่ำครวญไป ก็ไร้ประโยชน์

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๗ ปริเทวยมาโน เจ กิญฺจิ อตฺถํ อุทพฺพเห
สมฺมูโฬฺห หึสมตฺตานํ กยิร เจนํ วิจกฺขโณ ฯ
ถ้าผู้คร่ำครวญ หลงเบียดเบียนตนอยู่
จะยังประโยชน์อะไรๆ ให้เกิดขึ้นได้ไซร้
บัณฑิตผู้เห็นแจ้ง ก็พึงกระทำความคร่ำครวญนั้น

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๘ น หิ รุณฺเณน โสเกน สนฺตึ ปปฺโปติ เจตโส
ภิยฺยสฺสุปฺปชฺชเต ทุกฺขํ สรีรํ จุปหญฺญติ ฯ
บุคคลจะถึงความสงบใจได้ เพราะการร้องไห้
เพราะความเศร้าโศก ก็หาไม่ ทุกข์ย่อมเกิดแก่ผู้นั้นยิ่งขึ้น
และสรีระของผู้นั้นก็จะซูบซีด

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๘๙ กีโส วิวณฺโณ ภวติ หึสมตฺตานมตฺตนา
น เตน เปตา ปาเลนฺติ นิรตฺถา ปริเทวนา ฯ

บุคคลผู้เบียดเบียนตนเอง ย่อมเป็นผู้ซูบผอม
มีผิวพรรณเศร้าหมอง สัตว์ทั้งหลายผู้ละไปแล้ว
ย่อมรักษาตนไม่ได้ ด้วยความรำพันนั้น
การรำพัน ไร้ประโยชน์

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๘)

๙๐ โสกมปฺปชหํ ชนฺตุ ภิยฺโย ทุกฺขํ นิคจฺฉติ
อนุตฺถุนนฺโต กาลกตํ โสกสฺส วสมนฺวคู ฯ

คนผู้ทอดถอนถึงบุคคลผู้ทำกาละแล้ว
ยังละความเศร้าโศกไม่ได้
ตกอยู่ในอำนาจแห่งความเศร้าโศก ย่อมถึงทุกข์ยิ่งขึ้น

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๑ อญฺเญปิ ปสฺส คมิเน ยถากมฺมูปเค นเร
มจฺจุโน วสมาคมฺม ผนฺทนฺเตวิธ ปาณิโน ฯ

ท่านจงเห็น คนแม้เหล่าอื่น ผู้เตรียมจะดำเนินไปตาม
ยถากรรม (และ) สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้
ผู้มาถึงอำนาจแห่งมัจจุแล้ว
กำลังพากันดิ้นรนอยู่ทีเดียว

(ขุ.สุ ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๒ เยน เยน หิ มญฺญนฺติ ตโต ตํ โหติ อญฺญถา
เอตาทิโส วินาภาโว ปสฺส โลกสฺส ปริยายํ ฯ
ก็สัตว์ทั้งหลาย ย่อมสำคัญด้วยอาการใดๆ อาการนั้นๆ
ย่อมแปรเป็นอย่างอื่นไปในภายหลัง
ความพลัดพรากกันเช่นนี้ ย่อมมีได้

(ขุ.สุ. ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๓ อปิ วสฺสสตํ ชีเว ภิยฺโย วา ปน มาณโว
ญาติสงฺฆา วินา โหติ ชหาติ อิธ ชีวิตํ ฯ
ท่านจงดูสภาพแห่งโลกเถิด มาณพ
แม้จะพึงเป็นอยู่ร้อยปี หรือยิ่งกว่านั้น
ก็ต้องพลัดพรากจากหมู่ญาติ ต้องละทิ้งชีวิตไว้ในโลกนี้

(ขุ.สุ. ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๔ ตสฺมา อรหโต สุตฺวา วิเนยฺย ปริเทวิตํ
เปตํ กาลกตํ ทิสฺวา เนโส ลพฺภา มยา อิติ ฯ
เพราะเหตุนั้น บุคคลฟังพระธรรมเทศนาของพระอรหันต์แล้ว
เห็นคนผู้ล่วงลับทำกาละแล้ว กำหนดรู้อยู่ว่า
บุคคลผู้ล่วงลับ ทำกาละแล้วนั้น
เราไม่พึงได้ว่า จงเป็นอยู่อีกเถิด ดังนี้
พึงกำจัดความรำพันเสีย

(ขุ.สุ. ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๕ ยถา สรณมาทิตฺตํ วารินา ปรินิพฺพเย
เอวมฺปิ ธีโร สปฺปญฺโญ ปณฺฑิโต กุสโล นโร
ขิปฺปมุปฺปติตํ โสกํ วาโต ตูลํ ว ธํสเย ฯ

บุคคลพึงดับไฟที่ไหม้ลุกลามไปด้วยน้ำ ฉันใด นรชนผู้เป็นนักปราชญ์ มีปัญญาเฉลียวฉลาด พึงกำจัดความเศร้าโศก ที่เกิดขึ้นเสียโดยฉับพลัน เหมือนลมพัดนุ่น ฉะนั้น

(ขุ.สุ. ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๖ ปริเทวํ ปชปฺปญฺจ โทมนสฺสญฺจ อตฺตโน
อตฺตโน สุขเมสาโน อพฺพุเฬฺห สลฺลมตฺตโน

คน ผู้แสวงหาความสุขเพื่อตน พึงกำจัดความรำพัน ความทะยานอยาก และความโทมนัสของตน พึงถอนลูกศรคือกิเลสของตนเสีย

(ขุ.สุ. ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๗ อพฺพุฬฺหสลฺโล อสิโต สนฺตึ ปปฺปุยฺย เจตโส
สพฺพํ โสกํ อติกฺกนฺโต อโสโก โหติ นิพฺพุโตติ ฯ

เป็นผู้มีลูกศร คือ กิเลสอันถอนขึ้นแล้ว อันตัณหาและทิฐิไม่อาศัยแล้ว ถึงความสงบใจ ก้าวล่วงความเศร้าโศกได้ทั้งหมด เป็นผู้ไม่มีความเศร้าโศก เยือกเย็น ฉะนี้แล ฯ

(ขุ.สุ. ๒๕/๓๘๐/๔๔๙)

๙๘ **อปฺปมายุ มนุสฺสานํ หิเฬยฺย นํ สุโปริโส**
จเรยฺยาทิตฺตสีโสว นตฺถิ มจฺจุสฺส นาคโมติ ฯ

อายุของมนุษย์ทั้งหลาย น้อย
คนดี ควรดูหมิ่นอายุนั้นเสีย
ควรประพฤติ ดุจคนที่ถูกไฟไหม้ศีรษะ
ฉะนั้น การที่จะไม่มาแห่งมัจจุ ไม่มีเลย

(สํ.ส. ๑๕/๔๔๒/๑๕๘)

๙๙ **อจฺจยนฺติ อโหรตฺตา ชีวิตํ อุปรุชฺฌติ**
อายุ ขียติ มจฺจานํ กุนฺนทีนมโวทกํ

วันคืนย่อมล่วงไป ชีวิตย่อมหมดเข้าไป
ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายย่อมสิ้นไป
เหมือนน้ำในลำธาร ย่อมเหือดแห้งไป ฉันนั้น

(สํ.ส. ๑๕/๔๔๕/๑๕๙)

๑๐๐ **โก นุ หาโส กิมานนฺโท นิจฺจํ ปชฺชลิเต สติ**
อนฺธกาเรน โอนทฺธา ปทีปํ น คเวสถ ฯ

ร่าเริงอะไรกันหนอ ยินดีอะไรกัน
ในเมื่อโลกสันนิวาสถูกไฟไหม้โพลงแล้วเป็นนิตย์
ท่านทั้งหลาย ถูกความมืดหุ้มห่อแล้ว
เพราะเหตุไร จึงไม่แสวงหาประทีป

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๑ ปสฺส จิตฺตกตํ พิมฺพํ อรุกายํ สมุสฺสิตํ
อาตุรํ พหุสงฺกปฺปํ ยสฺส นตฺถิ ธุวณฺฐิติ ฯ

ท่านจงดูอัตภาพ อันบุญกรรมทำให้วิจิตรแล้ว มีกายเป็นแผล
อันกระดูกสามร้อยท่อนปรุงขึ้นแล้ว กระสับกระส่าย
อันมหาชนดำริกันโดยมาก ไม่มีความยั่งยืนมั่นคง

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๒ ปริชิณฺณมิทํ รูปํ โรคนิทฺธํ ปภงฺคุณํ
ภิชฺชติ ปูติ สนฺเทโห มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ ฯ

รูปนี้คร่ำคร่าแล้ว เป็นรังแห่งโรค ผุพัง
กายของตน อันเปื่อยเน่า จะแตก
เพราะชีวิต มีความตายเป็นที่สุด

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๓ ยานิมานิ อปตฺถานิ อลาปูเนว สารเท
กาโปตกานิ อฏฺฐีนิ ตานิ ทิสฺวาน กา รติ ฯ

กระดูกเหล่าใด เขาไม่ปรารถนาแล้ว
เหมือนน้ำเต้าในสารทกาล มีสีเหมือนนกพิราบ
จะยินดีอะไร เพราะได้เห็นกระดูกเหล่านั้น

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๔ **อฏฺฐีนํ นครํ กตํ มํสโลหิตเลปนํ**
ยตฺถ ชรา จ มจฺจุ จ มาโน มกฺโข จ โอหิโต ฯ
สรีระอันกรรมสร้างสรรค์ให้เป็นเมืองแห่งกระดูก
มีเนื้อและเลือดเป็นเครื่องไล้ทา เป็นที่ตั้งแห่งความแก่
ความตาย ความถือตัว และความลบหลู่

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๕ **ชีรนฺติ เว ราชรถา สุจิตฺตา**
อโถ สรีรมฺปิ ชรํ อุเปติ
สตญฺจ ธมฺโม น ชรํ อุเปติ
สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺติ ฯ
ราชรถทั้งหลายอันวิจิตร ย่อมคร่ำคร่าได้ โดยแท้
อนึ่ง แม้สรีระก็เข้าถึงความคร่ำคร่า
ส่วนธรรมของสัตบุรุษ ย่อมไม่เข้าถึงความคร่ำคร่า
สัตบุรุษแล ย่อมสนทนาด้วยสัตบุรุษ

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๖ อปฺปสฺสุตายํ ปุริโส พลิวทฺโทว ชีรติ
มํสานิ ตสฺส วฑฺฒนฺติ ปญฺญา ตสฺส น วฑฺฒติ ฯ
บุรุษมีสุตะน้อยนี้ ย่อมแก่เหมือนโคถึก
เนื้อของเขาย่อมเจริญ [แต่] ปัญญาของเขาหาเจริญไม่

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๗ อเนกชาติสํสารํ สนฺธาวิสฺสํ อนิพฺพิสํ
คหการกํ คเวสนฺโต ทุกฺขา ชาติ ปุนปฺปุนํ
คหการก ทิฏฺโฐสิ ปุน เคหํ น กาหสิ
สพฺพา เต ผาสุกา ภคฺคา คหกูฏํ วิสงฺขตํ
วิสงฺขารคตํ จิตฺตํ ตณฺหานํ ขยมชฺฌคา ฯ
เราแสวงหานายช่างเรือนอยู่ เมื่อยังไม่ประสบ
แล่นไปแล้ว สู่สงสาร มีชาติไม่น้อย ความเกิดเป็นทุกข์ร่ำไป
แน่ะนายช่างเรือน บัดนี้เราพบท่านแล้ว
ท่านจักไม่ต้องสร้างเรือนอีก ซี่โครงของท่านทั้งหมด
เราหักแล้ว ยอดเรือน เราขจัดเสียแล้ว
จิตของเรา ถึงแล้วซึ่งนิพพาน อันปราศจากสังขาร
เราบรรลุความสิ้นแห่งตัณหาแล้ว

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๑/๓๕)

๑๐๘ อจริตฺวา พฺรหฺมจริยํ อลทฺธา โยพฺพเน ธนํ
ชิณฺณโกญฺจาว ฌายนฺติ ขีณมจฺเฉว ปลฺลเล
อจริตฺวา พฺรหฺมจริยํ อลทฺธา โยพฺพเน ธนํ
เสนฺติ จาปาติขีณาว ปุราณานิ อนุตฺถุนํ ฯ

คนพาลทั้งหลาย ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในคราวเป็นหนุ่ม ย่อมซบเซา เหมือนนกกระเรียนแก่ซบเซาอยู่บนเปือกตม ซึ่งสิ้นปลาแล้ว ฉะนั้น
คนพาลทั้งหลาย ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในคราวเป็นหนุ่ม ย่อมนอนทอดถอนถึงทรัพย์เก่า เหมือนลูกศรสิ้นไปแล้วจากแล่ง ฉะนั้น

(ขุ.ธ. ๒๕/ ๒๑/๓๖)

ชราธมฺโมมฺหิ	เรามีความแก่เป็นธรรมดา
ชรํ อนตีโต	ล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้
พฺยาธิธมฺโมมฺหิ	เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา
พฺยาธึ อนตีโต	ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้
มรณธมฺโมมฺหิ	เรามีความตายเป็นธรรมดา
มรณํ อนตีโต	ล่วงพ้นความตายไปไม่ได้

สพฺเพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว
เราต้องพลัดพรากจากของรักของเจริญใจทั้งหลายทั้งปวง

กมฺมสฺสโกมฺหิ	เราเป็นผู้มีกรรมเป็นของของตน
กมฺมทายาโท	เป็นผู้รับผลของกรรม
กมฺมโยนิ	เป็นผู้มีกรรมเป็นกำเนิด
กมฺมพนฺธุ	เป็นผู้มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์
กมฺมปฏิสรโณ	เป็นผู้มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย
ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ	จักทำกรรมอันใดไว้
กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา	ดีหรือชั่ว
ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสามิ	จักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น

เอวํ อมฺเหหิ อภิณฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ
เราทั้งหลายพึงพิจารณาเนืองๆ อย่างนี้แล

(องฺ.ปญฺจก. ๒๒/๕๗/๘๑-๘๒)

อิธ นนฺทติ เปจฺจ นนฺทติ กตปุญฺโญ อุภยตฺถ นนฺทติ
ปุญฺญํ เม กตนฺติ นนฺทติ ภิยฺโย นนฺทติ สุคตึ คโต ฯ

คนทำดีย่อมสุขใจในโลกนี้ คนทำดีย่อมสุขใจในโลกหน้า
คนทำดีย่อมสุขใจในโลกทั้งสอง
เมื่อคิดว่าตนได้ทำแต่บุญกุศล ย่อมสุขใจ
ตายไปเกิดในสุคติ ยิ่งสุขใจยิ่งขึ้น

Here he is happy, hereafter he is happy,
In both worlds the well-doer is happy;
Thinking; 'Good have I done', thus he is happy,
When gone to the state of bliss.

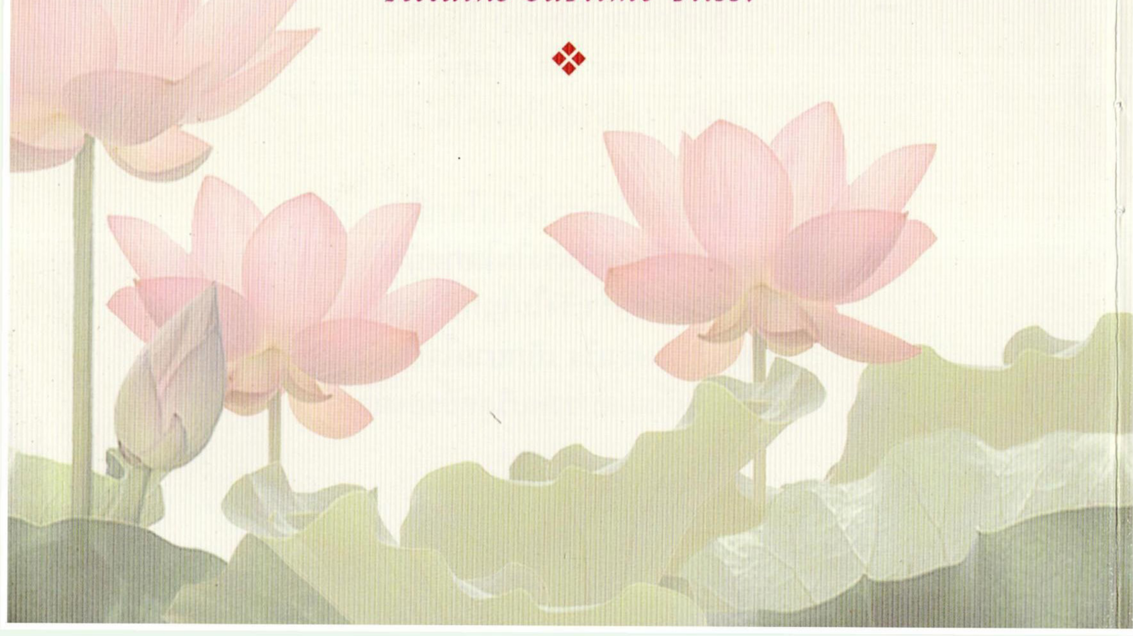
อิธ โมทติ เปจฺจ โมทติ
กตปุญฺโญ อุภยตฺถ โมทติ
โส โมทติ ดส ปโมทติ
ทิสฺวา กมฺมวิสุทฺธิมตฺตโน ฯ

คนทำดีย่อมร่าเริงในโลกนี้
คนทำดีย่อมร่าเริงในโลกหน้า
คนทำดีย่อมร่าเริงในโลกทั้งสอง
คนทำดีย่อมร่าเริง เบิกบานใจยิ่งนัก
เมื่อมองเห็นแต่กรรมบริสุทธิ์ของตน

มา ปมาทมนุยุญฺเชถ
มา กามรติสนฺถวํ
อปฺปมตฺโต หิ ฌายนฺโต
ปปฺโปติ วิปุลํ สุขํ

พวกเธออย่ามัวประมาท
อย่ามัวเอาแต่สนุกยินดีในกามคุณอยู่เลย
ผู้ไม่ประมาท เพ่งพินิจตามความเป็นจริงเท่านั้น
จึงจะบรรลุถึงความสุขอันไพบูลย์ได้

Devote not yourselves to negligence;
Have no intimacy with sensuous delights.
The vigilant, meditative person
Attains sublime bliss.

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ
ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข
เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา

เมื่อใด บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า
สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
นั่นแหละ เป็นหนทางอันหมดจด